Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאַנן מאַן יעדען טאַג פּרענומערירען אונד דער פּרענומעראַציאָנס-פּרייז בעגיננט מיט דעם [illegible] דעס ערסטען בלאַטטעס.

דיא רעדאַקציאָן בעפֿינדעט זיך אין פּעסט אלט-גאַססע נומ׳ 1, וואָהין מאַן אויך דיא פּרענומעראַציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

יידישע
פּעסטער צייטונג

דיעזעס בלאַטט ערשיינט דריימאַל וועכענטליך זאָנטאַג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאַג. אונד קאָסטעט פֿיר עסטערייך-אונגאַרן גאַנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר. האַלביעהריג 5 " " פֿירטעליעהריג 2 גולד׳ 50 קר׳ ע׳-וו׳.

פֿירס אויסלאַנד גאַנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר. האַלביעהריג 5 גולד׳ 50 קר׳ ע׳-וו׳. פֿירטעליעהריג 2 " 75 " "

Nr. 7, איילפֿטער יאַהרגאַנג | פּעסט, מיטטוואָך כ טבת ה׳ת׳ר׳ל׳ט׳. | Pest, den 15 Jänner 1879.

פּאָליטישע איבערזיכט.

דיא קאָממיססיאָן, וועלכע זייט וואָכען אין וויען איבער דיא ארט אונד וויזע דער פֿערוואַלטונג באָסניענס בעראַטהונגען היעלט, איזט מיט איהרער ארבייט נינמעהר פֿערטיג. זיא האט צור אָרגאַניזירונג אונד פֿערוואַלטונג דעס לאַנדעס איין „שטאַטוט" פֿעסטגעשטעללט, דעססען בעשטיממונגען איינסטווייליען מאַסגעבענד זיין ווערדען. וויר זאַגען: „איינסטווייליען", וויל מאַן שפּעטער דאָך פֿיר דיא פֿערוואַלטונג באָסניענס פֿאָרמליכע געזעטצע ווערדע שאַפֿפֿען מיססען. — פֿאָרלייפֿיג אבער ווירד דיא פֿערוואַלטונג איינע מיליטערישע זיין, וואָצו אויך איין „שטאַטוט" גענינגט. — הייטע קאָננטען נאָך קיינע בלייבענדען געזעטצע געשאַפֿפֿען ווערדען, וויל היעבייא דער וויענער רייכסראַטה אונד דער אונגאַרישע לאַנדטאַג מיטווירקען מיססען. צווייא פֿאָן איינאַנדער געטרעננטע אונד פֿאָלקאָממען זעלבסטשטענדיגע פּאַרלאַמענטע קאָננען יעדאָך אונמאָגליך געזעטצע פֿיר דיא פֿערוואַלטונג איינעס לאַנדעס שאַפֿפֿען. עס מיססטע דאַהער פֿאָר אללעם איינעם פֿאָן פֿאָלגענדען ביידען פֿעללען ענטשיעדען ווערדען. — עס מיססטע נעמליך ענטשיעדען ווערדען, אָב באָסניען צו עסטערייך אָדער צו אונגאַרן געהאָרען זאָלל, דאַמיט נור איין פּאַרלאַמענט פֿיר דיעזעס לאַנד דיא געזעטצע שאַפֿפֿע — אָדער אבער מיססטע עס ענטשיעדען ווערדען, דאס קיינעס דער ביידען פּאַרלאַמענטע, זאָנדערן דיא ביידערזייטיגען דעלעגאַציאָנען דאצו בעריפֿען זינד, פֿיר באָסניען דיא געזעטצע צו שאַפֿפֿען. דא דיעזע פֿערוויקעלטען פֿראַגען ניכט אין איינעם אייגענבליקע געלאָזט ווערדען קאָננען, זאָ מיססטע מאַן זיך דאַמיט בעגניגען, פֿיר דיא „איינסטווייליגע" פֿערוואַלטונג באָסניענס פֿאָרלייפֿיג איין לאַנדעס-אָרגאַניזאַציאָנס-שטאַטוט צו שאַפֿפֿען. —

וויר גלייבען, דיא אַנגעלעגענהייט האַבע איינען נאָך טיעפֿערן גרונד. ביזהער האט בעקאַננטליך זעלבסט גראַף אנדראַשי עס נאָך ניכט דייטליך הערויסגעזאַגט, דאס באָסניען ווירקליך אונזערער מאָנאַרכיע פֿיר עוויג איינפֿערלייבט בלייבען ווירד. דער סולטאַן זייגערזייטס האט נאָך אימסער דיא פֿאָרדערונג ניכט אויפֿגעגעבען, דאס זיינע אָבערהערשאַפֿט איבער באָסניען אויפֿרעכט ערהאַלטען בלייבע. וויא זעהר אויך אלזאָ גראַף אנדראַשי אים הערצען דיא איינפֿערלייבונג באָסניענס אויך ווינשען מאַג, זאָ איזט איין זאָלכער וואונש יא נאָך אימסער קיינע טהאַטזאַכע, דיא לאָזונג דיעזער פֿראַגע איזט נאָך פֿאָן פֿערשיעדענען פֿערהעלטניססען דער צוקונפֿט אַבהענגיג. הייטע קאַנן מאַן אלזאָ נאָך גאַר ניכט דאַריבער שפּרעכען, אָב באָסניען צו עסטערייך אָדער צו אונגאַרן געהאָרען זאָלל, דא עס מאָגליכערווייזע, ווענן נעמליך דיא איינפֿערלייבונג ניכט צו שטאַנדע קאָממט, קיינעם פֿאָן ביידען געהאָרען, זאָנדערן טירקישעס געביעט בלייבען ווירד.

עבענזאָוועניג קאַנן הייטע דאַראַן געדאַכט ווערדען, פֿיר באָסניען דורך דיא דעלעגאַציאָנען בלייבענדע געזעטצע צו שאַפֿפֿען, דא עס לעכערליך ווערע, פֿיר איינע פּראָווינץ, דיא מאָגליכערווייזע גאַר ניכט צו אונזערער מאָנאַרכיע געהאָרט, פֿאָרמליכע געזעטצע צו שאַפֿפֿען. דא דער בערלינער קאָנגרעס זייגערזייטס נור דיא מיליטערישע בעזעטצונג אונד פֿערוואַלטונג באָסניענס דורך עסטערייך-אונגאַרן, ניכט אבער אויך דיא אַנאייגנונג דיעזער פּראָווינצען איינגעשפּראָכען, איזט עס זעהר נאַטירליך, דאס פֿאָרלייפֿיג נור פֿאָן איינעם „שטאַטוטע" דיא רעדע זיין קאַנן, דעססען בעשטיממונגען בייא דער איינסטווייליגען מיליטערישען פֿערוואַלטונג באָסניענס מאַסגעבענד זיין זאָללען.

דיא פּונקטע דיעזעס באָסנישען לאַנדעס-אָרגאַניזאַציאָנס-שטאַטוטס זינד פֿאָלגענדע:

1) דער שעף דער רעגיערונג באָסניענס אונד דער הערצעגאָווינא איזט דעם געמיינזאַמען מיניסטעריאום אין וויען אונטערגעאָרדנעט; — 2) אלס זיטץ דער רעגיערונג פֿיר דיא ביידען עראָבערטען פּראָווינצען באָסניענס אונד דער הערצעגאָווינא איזט דיא שטאַדט סעראַיעוואָ בעשטיממט: 3) דיא לאַנדעסרעגיערונג טריפֿפֿט אים אויפֿטראַגע דעס געמיינזאַמען מיניסטעריאומס דיא נאָטהיגען פֿערפֿיגונגען איבער פֿאָלגענדע געגענשטענדע: פֿערוועדונג דער לאַנדעס-איינקינפֿטע, קויף אונד פֿערקויף פֿאָן לאַנדעס-גיטערן, רעפּאַרטירונג אונד איינטרייבונג דער שטייערן, פֿעסטשטעללונג דער צאָללע אן דען לאַנדעס-גרענצען, ערטהיילונג פֿאָן בעוויללינגונגען פֿיר אייזענבאַהנבייא-אונטערנעהמונגען, וויא פֿיר דיא ערריכטונג פֿאָן קרעדיט-אַנשטאַלטען, רעגעלונג דער האַנדעלס-אַנגעלעגענהייטען, טאַבאַק-מאָנאָפּאָל, בעאויפֿזיכטיגונג דער קירכען-גיטער, רעגעלונג דער פֿערהעלטניססע צווישען דען גרונד-העררען אונד דען פּעכטערן, איינריכטונג דעס געלד-וועזענס, איינפֿיהרונג פֿאָן מאַאַססען אונד געוויכטען אי׳ ז׳ וו׳. — 4) אין אללען דיעזען אַנגעלעגענהייטען האט דאס געמיינזאַמע מיניסטעריאום אים איינפֿערנעהמען מיט דען ביידערזייטיגען רעגיערונגען פֿאָרצוגעהען. — 5) דאס יאַהרעס-באָדשעט מוס רעכטצייטיג דעם מיניסטער דעס אויסערן אונטערברייטעט ווערדען, וועלכער דאַסזעלבע אים פֿעראיינע מיט דען ביידערזייטיגען מיניסטער-פּרעזידענטען פּריפֿט אונד אָדאַנן זיינער מאַיעסטעט צור אַללערהאָכסטען „סאַנקציאָן" אונטערברייטעט. — 6) דיא לאַנדעס-רעגיערונג האט הויפּטזעכליך דאַריף צו זעהען, דאס דיא ביידען עראָבערטען פּראָווינצען דיא קאָסטען איהרער פֿערוואַלטונג זעלבסט צאַהלען קאָננען, דאַמיט דיא מאָנאַרכיע דורך דיעזע פֿערוואַלטונג קיינע נייען לאַסטען איבערנעהמען מיססע.

דאס זינד דיא הויפּט-פּונקטע דעס לאַנדעס-אָרגאַניזאַציאָנס-שטאַטוטס פֿיר באָסניען אונד דיא הערצעגאָווינא. אים דעם גאַנצען געהען צווייא פּונקטע פֿאָן וויכטיגקייט הערפֿאָר: ערסטענס, דאס איינענטליך גראַף אנדראַשי דיא גאַנצע פֿערוואַלטונג ביידער פּראָווינצען אין זיינען הענדען האַבען ווירד — אונד צווייטענס, דאס מאַן זיך׳ס צור ערנסטען אויפֿגאַבע געמאַכט האט, זאָ צו ווירטהשאַפֿטען, דאס דיא פֿערוואַלטונגס-קאָסטען אים דען איינקינפֿטען ביידער פּראָווינצען זעלבסט געדעקט ווערדען, דאַמיט דיא האַרט בעדריקטע בעפֿאָלקערונג אונזערער מאָנאַרכיע פֿאָן ווייטערן לאַסטען פֿיר באָסניען אונד דיא הערצעגאָווינא פֿערשאָנט בלייבע. געלינגט דיעזעס לעטצטערע, זאָ גאָננען וויר דעם גראַפֿען אנדראַשי גערן דאס פּריוואַט-פֿערגניגען, אן דער שפּיטצע דער רעגיערונג באָסניענס אונד דער הערצעגאָווינא צו שטעהען! —

* * *

צווישען רוסלאַנד אונד דער טירקייא דירפֿטע דער פֿריעדענס-אבשלוס וועגען דער ריימונג בולגאַריענס שאָן הייטע אָדער מאָרגען אונטערצייכנעט ווערדען. רוסלאַנד ווינשט בלאָס אייניגע אָרטשאַפֿטען זאָלאַנגע בעזעטצט צו האַלטען, ביז דיא טירקייא דיא ערסטע ראַטע דער קריעגס-ענטשעדיגונג בעצאַהלט האַבען ווירד. איבריגענס האט רוסלאַנד זעלבסט דיא אויסבעדונגענע סוממע דער קריעגס-ענטשעדיגונג אים בעטראַגע פֿאָן 300 מיללאָנען אויף בלאָס 160 מיללאָנען זילבער-רובעל הערראַבגעזעטצט. עס איזט אינדעס צו ערוואַרטען, דאס דיא גראָס-מעכטע איינע זאָלכע פּפֿענדונג בעשטיממטער אָרטשאַפֿטען אין בולגאַריען פֿיר דיא זיכערשטעללונג דער קריעגס-ענטשעדיגונג ניכט צוגעבען ווערדען.

* * *

דער שטרייט צווישען פֿראַנקרייך אונד טוניס האט בערייטס אָהנע יעדעס בלוט-פֿערגיעסען איינען פֿריעדליכען אבשלוס געפֿונדען. וויא נעמליך אויס טוניס געמעלדעט ווירד, ערשיען אם 11-טען דיעזעס דער טונעזישע מיניסטער-פּרעזידענט אין פֿאָללער אמטס-טראַכט ביים דאָרטיגען פֿראַנצאָזישען קאָנזול, אום אים נאַמען זיינעס הערשערס „אַבביטטע" צו טהון. דא עס זיך היעבייא בלאָס אום איינע וואָרט-בעליידיגונג האַנדעלטע, איזט דאס גאַנצע ווידער דורך דיעזע אַבביטטע זייטענס דעס לאַנדעס-הערשערס גענצליך ביינעלעגט. אימסערהין האט דיא פֿראַנצאָזישע רעפּובליק געציינט, דאס זיא עס פֿערשטעהט, איינעם שוואַכען הערשער אין אַפֿריקא רעשפּעקט אונד פֿורכט איינצופֿלאָסען.

* * *

מיט אַפֿגהאַניסטאַן ווערדען דיא ענגלענדער נאָך איין שטאַרק שטיק ארבייט האַבען, דא ענדליך אויך רוסלאַנד זיך אין דען קריעג הינינמענגען דירפֿטע. וויא נעמליך אויס פּעטערסבורג בעריכטעט ווירד, האט דער פֿירסט פֿאָן אַפֿגהאַניסטאַן נאָך בעפֿאָר ער אויס זיינער הויפּטשטאַדט געפֿליכטעט איזט, איינען דורבאַר (לאַנדטאַג) איינבערופֿען לאַססען, אין וועלכעם דער בעשלוס געפֿאַסט וואורדע, זיך נאָטהיגענפֿאַללס דער רוסישען אָבער-הערשאַפֿט צו אונטערווערפֿען. דער בעהערשער אַפֿגהאַניסטאַנס בעגאַב זיך נינמעהר אויף רוסישעס געביעט, וואָ איהם זייטענס דער בעפֿאָלקערונג איבעראַלל גלענצענדע עמפּפֿאַנגס-פֿייערליכקייטען בערייטעט ווערדען. ער ווירד פֿאָן 50 פּערזאָנען האָפֿ-דיענערשאַפֿט אונד 150 מאַנן סאָלדאַטען בעגלייטעט. אָבוואָהל ענגלאַנד בערייטס אים בעגריפֿפֿע שטעהט, אויך דיא הויפּטשטאַדט קאַביל צו בעזעטצען, זאָ מוס עס זיך דאָך דאַריף געפֿאַסט מאַכען, דאס רוסלאַנד מיט גראָסער מאַכט איינגרייפֿען ווערדע, דא דער הערשער אַפֿגהאַניסטאַנס זיך פֿרייווילליג דער רוסישען אָבער-הערשאַפֿט אונטערוואָרפֿען, זאָ געווינט יא רוסלאַנד איינען שיין דעס רעכטעס, ווענן עס דען ענגלישען עראָבערונגען געגענאיבער זיינע אָבער-הערשאַפֿט צור געלטונג בריינגען וואָללטע. —

אינדעססען מעלדען דיא נייעסטען דעפּעשען, דאס דיא ענגלענדער אין אַפֿגהאַניסטאַן זיעגרייך פֿאָרשרייטען — אונד ביז מאַן זיך אין רוסלאַנד בעזיננען אונד זאַממעלן ווירד, ווערדען דיא ענגלענדער שאָן לענגסט דיא הערשער פֿאָן אַפֿגהאַניסטאַן זיין. איינע בערלינער דעפּעשע מעלדעט, דאס זיך יעטצט רוסלאַנד, וועלכעם נאָך אימסער אן דען נאַכוועהען דעס לעטצטען קריעגעס לייעדעט, ניכט זאָבאַלד געטרויען ווירד, מיט ענגלאַנד אַנצופֿאַנגען. —

נאכמס-שטונדע זאללטע מאן דען שווארצען קאפ-פעע אויפטראגען. דא ערהאב זיך יעדאך דער הויז-העדר אונד זאגטע: „מיינע העררען! דען שווארצען קאפפעע ווערדען וויר אין איינעם זייטענ-זאאל נעהמען, דען איך היעפיר פארבערייטעט ליעס!“ דיא געזעללשאפט ערהאב זיך אונד פאלגטע דעם הויז-העררן אין דען זייטענ-זאאל. אבער וועלכער אנבליק! היער בעפאנדען זיך דיא גראסען געשעפטס-ביכער אונד דיא אייזערנען קאססען מיט שווארצעם פלאר אומהאנגען, אלס וועדען זיא אללע אין טיעפער טרויער. דיא פרעמדען געסטע שטוינטען. איינגע לאכטען לויט אויף. אלסבאלד פערגינג איהנען יעדאך דאס לאכען רעכט גרינדליך, אלס דער הויזהערר אונטער שלוכצען אונד זייפצען ערקלערטע, דאס ער צאה-לוננס-אונפעהיג זייא אונד דען קאנקורז אנמעלדען מיססע. נון ענטשטאנד איין פירכטערליכער לערם אונד שטרייט. דא מאן אבער זיך איבערצייגט האטטע, דאס מיט דעם שטרייטען ניכט פיעל אויסצוריכטען זייא, ווארדע איין „אויסגלייך“ מיט 40 פערצענט צו שטאנדע געבראכט. נאכדעם איין היעריבער אבגעפאסטעם שריפטשטיק פאן אללען אנוועזענדען אינטערצייכנעט וואר, ווארדע דער „שווארצע קאפפעע“ אויפגעטראגען. איין יידישער פאבריקאנט, דער היעבייא דען גראסטען פערליסט ערליטט, ערהאב איין גלאז קאפפעע אונד זאגטע לעכעלנד: „דיעזער שווארצע קאפפעע איזט פיר מיך איין „זכר לחרבן“! איך בין אינדעם איך מיט 40 פערצענט פראה, עס לעבע דער הויז-העררז!“ — היערויף ווארדע דער שווארצע פלאר פאן דען געשעפטס-ביכערן אונד דען אייזערנען קאססען אבגעריססען, דיא געזעללשאפט בעגאב זיך אין איינען העלל-ערלייכטעטען זאאל, וואָ ביז צום אנבריכע דעס טאגעס געטאנצט ווארדע. — דאס וואר ווירקליך איין „ליסטיגער קאנקורז“!

* (איין וויבליכער „ניהי-ליסט“.) אויס אדעססא ווירד פאלגענדעס בע-ריכטעט: אם 2-טען דיעזעס בעמערקטע איין פא-ליצייא-מאנן איינען מענשען אויף דער גאססע, דער איינען זאק טרוג. דא דיעזער מענש עטוואס אייפפאללענד אויסזאה, ווארדע ער פאן דעם פאליצייא-מאנגע אייפגעפאדערט, מיט איהם צום שטאדטהויפטמאנגע צו געהען. דיעזער יעדאך וואָרף נון דען זאק איילענדס צור ערדע, אום דא-פאן צו לויפען. דער פאליצייא-מאנן פערפאלגטע דען לויפענדען, האלטע איהן איין אונד בראכטע איהן צור שטאדטהויפטמאנשאפט. היער בעגאנן מיט דעם פרעמדען איין שארפעס פערהאר, בייא דעם עס זיך הערויס-שטעללטע, דאס דער פרעמ-דע אייגענטליך איין אלס מאנן פערקליידעטעס פרויענצימער וואר. מאן זיכטע דיעזע בערייטס לענגסט פאליצייליך, דא זיא איינע בעקאנטע אנ-העגגערין דער געפעהרליכען ניהיליסטען וואר. ביזהער קאנגטע מאן דיעזעם פפיפפיגע וייב עבען דעסהאלב ניכט אויספינדיג מאכען, וויל זיא אלס מאנן פערקליידעט אין דער שטאדט זיך אויפהיעלט. דער זאק, דען זיא טרוג, ענטהיעלט דיא געפעהר-ליכסטען רעוואלוציאנערען ביכער אונד צייטונגען. אלס מאן זיא אום דיא נאמען איהרער מיטשולדי-גען פראגטע, זאגטע זיא לעכעלנד: „ווענן מאן מיך פראגען ווירדע אום דיא נאמען יענער, דיא ניכט מיינע מיטשולדיגען זינד, קאננטע איך פיעללייכט אויסקונפט ערטהיילען. דא מאן מיך יעדאך אום דיא נאמען, דיא יא מיינע מיטשולדיגען זינד, פראגט, איזט מיר דיא אנטווארט אונמאגליך, דא אין רוס-לאנד פאסט יעדער צו דען ניהיליסטען געהארט.“

* (גראסע וואססער-געפאהר.) אויס באדיאסלוי (בייא טאלנא) ווירד טעלעגראפירט: דיא וואססער-פלוטהען זינד אין דען ארט איינגעדרונגען. אונזע-רע הייזער שטירצען איין. וויר שוועבען צווישען לעבען אונד טאד. אללע לעבענס-מיטטעל-פאר-רעטהע פערניכטעט. וויר ביטטען אום הילפע אונד רעטטונג. — אייך בייא קאלאטשא איזט דיא דאני-אויסגעטרעטען. פיעלע הונדערט קלאפטער האלץ, דיא אם אויפער דער דאנוי לאגען, זינד פאן דען פלוטהען וועגגעשוועממט ווארדען.

טעלעגראפישע דעפעשע.

לאנדאן 13-טען יעננער. דיא ענגלענ-דער האבען דיא גראסע אפגהאנישע שטאדט קאנדאהאר זיענרייך בעזעטצט. אפגהאנים-טאן בישטעהט נון אום פריעדען.

געשעפטסבעריכט

קארן 5,50 — 5,90 נולד.

גערסטע פוטטער 5,30—5,70 גולדען, מאלץ 7,50 גולדען.

קוקורוץ נייער 4,60—4,65 גולד.

האפער 5,30—5,70 גולד.

רעפס קאהל פער אויגוסט - סעפטעמבער 13 גולד.—

מעהל-פרייזע (פער 100 קילאגראמם זאממט זאק, פרייא אב פעסט:) נומ' 0: 20 גולד. 30 קר., נומ' 1 20 גול. 20 קר., נו' 2: 19 גול. 60 קר., נו' 3: 18 גול. 20 קר. נו' 4: 17 גול. 20 קר., נו' 5: 16 גול. — קר., נו' 6: 15 גולד. — קר., נו' 7: 12 גול. 80 קר., נו' 8: 10 גול. 40 קר., נו' 8½ 7 גולד. 80 קר., פיינע קלייע 3 גול. — קר., גראבע קלייע 2 גולד. 60 קר.

הילזענפריכטע: ערבסען 8—9 גול. נייע לינזען 8—9 גול. ראָהע הירזע 5½ — 5½ גול. הירזע-ברייַן 9—9,25 גול. גרויער מאהן 17—18 גול. בלויער 23—25 גול. גראסע ווייסע באהנען 7,50—8. צווערגעל 10 גול.—

האנפזאמען 8¾—9 גולד.— לייןזאמען 12 — 13 גול. מאהאר 6 גולדען. וויקען 5½ — 6 גולד.— (אללעס פער 100 ק.)

שפיריטוס נייע מעטהאָדע אים קליינען 28 — 28½ גולד. אלטע-מעטהאדע 29 — 29½ גול' פער 10000 לישער-פערצענט.

אינשליטט (חלב) 45¾—46½ גול.—

צוועטשקען. באסנישע 17—18,30 גול. מיטטעל וואארע 13,60—16, סערבישע 14,30—14.75 גולד.

צוועטשקענמוס (לעקוואר) 12—13 גולד.

קלעעזאמען לוצערנע 50 גולד. ראטה-קלעע 52 — 55 גולד.

האניג. גאליציאנער 32½ — 33 גולד.

וואכס ראזענויער 124—125 גולד.

וויינשטיין גוטער-נאטוגג 60—61 גולד.

כנאפפערן אונגארישע נייע וואארע 19½ — 20 גולדען.

ריבאל ראפפעלט-ראפפינירטעס 33½—34 גולדען פער 100 קילאגראמם. —

פאטריקא 23 — 24 גולד.

פעטראלעאום 17¾—18 גולד.

שאפפעללע אין פאריגער וואכע ווארדען 8000 שטיק פערקויפט. אונד צוואר: דייטשוואללינע צו 2.40—2.80 גולד. פער פאאר. סערבישע 115—125 גולד. באנא-טער אונד זיעבענבירגער 130 — 145 גולד. (אללעס פער 102 שטיק.)

לאממ-פעללע, טירקישע 80 — 90 גולד. (פער 102 שטיק.)

גאיס-פעללע, זיעבענבירגער צו 194 גולד. העבערלינגע צו 145 גולד. (פער 102 שטיק.)

הייטע, ווין נאטירען: פער 100 ק' אונגארישע קוה-הייטע 109 — 110 גול. אכסענהייטע טראקענע 105 — 109 גול. קאלב-פעללע נאססע 170—175 גול. — ראסהייטע 7½ — 11½ גולד. פער פאאר.

לעדער, פפונדהייטע 22—26-קילא 180—185 גול. איינמאל פערזעמצטע טערצען פאן 12—15-קילא 170—172 גולד., צווימאל פערזעצטע טערצען 16—18 קילא' 168—170 גול. דריימאל פערזעצטע טערצען פאן 19—20 קילא 174—176 גולד.

שאפוואללע, אין פאריגער וואכע ווארדאס וואלל-געשעפט שטילל, עס ווארדען פערקויפט, בלאס 100 מטרצ' זיעבענבירגער פרימא שור צינאיא-וואללען 81 — 82 גולד. (אללעס פער 56 קילא.)

וויענער פרייזע.

שפיריטוס 28 — 28½ גולד. צו 10·000 לישער פערצענט. —

ריבאל 32½—32¾ גולדען. פער 100 קילא.

ווייצען, פערקויפט ווארדען 35000 מעטערצטר' פרייזע: טהיס-ווייצען 79—80-קילא' 9,75—11,— גולד' פער מעטערצטר. —

קארן, אונגארישעס 69—72-קילאגראמם 6,30—6,60 גולד' פער מעטער-צטר.

לאטטא-ציעהונג פאם 11-טען יעננער 1878.

אָפען	9	60	35	27	51
לינץ	75	2	17	58	13
טריעסט	36	37	3	73	9
ברינן (פאם 8. יעננער)	64	6	14	77	46

פעראנטווארטליכער רעדאקטער: מאיר ברי"ר רייז.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
ווייצען	נייער באנאטער	74	—.——.—
"	"	75	—.——.—
"	"	76	7.95 — 8.05
"	"	77	8.30 — 8.45
"	"	78	8.65 — 8.80
"	"	79	8.90 — 9.—
"	"	80	9.05 — 9.10
"	טהייס	74	—.——.—
"	"	75	—.——.—
"	"	76	8.60 — 8.70
"	"	77	8.90 — 9.10
"	"	78	9.30 — 9.40
"	"	79	9.45 — 9.55
"	"	80	9.60 — 9.65
"	פעסטער בארדן	74	
"	"	75	—.——.—
"	"	76	—.——.—
"	"	77	8.25 — 8.35
"	"	78	8.40 — 8.50
"	"	79	8.50 — 8.70
"	"	80	8.85 — 9.—
			9.10 — 9.20
"	וויעזעלבורגער	74	—.——.—
"	"	75	—.——.—
"	"	76	8.25 — 8.40
"	"	77	8.50 — 8.65
"	"	78	8.80 — 9.—
"	"	79	9.15 — 9.25

פריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
קארן	72	6.——5.80
גערסטע מאלץ	62	7.20—6.60
גערסטע פוטטער	62	5.75—5.40
האפער	41	5.70—5.50
קוקורוץ באנאטער		.——.—
אנדערער	73	4.65—4.50
הירזע		5.25—4.75

טערמין-געשעפטע	ווייצען פער	אקטאבער	פער 100 קילאגר.
			.——
		פריהיאהר	—.—
			8.60 —
	קוקורוץ		4.90 —
	נערסטע		— —
	האפער	פריה-יאהר	5.70 —
			—.—
	רעפס		—.—

באללען-מעהל		קר. פל.
נומער 0	פער 100 קילאגר. זאק אב בודאפעסט	20 80
" 1		20 20
" 2		19 60
" 3		18 20
" 4		17 20
" 5		16 —
" 6		15 —
" 7		12 80
" 8		10 40
" 8½		7 80

שפיריטוס: אלטע מעטהאדע פרעסהעפע	20,70
נייע " פארשפעטל	26,75

קורז-טאבעללע פאם 11. יעננער

געלד-קורז

	פל.	קר.
וילבער-אשיא	100	—
דוקאטען	5	51
קסטערייך-אונגארישעס 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9	33
נאפאלעאנדאר	9	33
דייטשע רייכסבאנקנאטען	57	55
20 מארקשטיקע	11	50
פאפיער רובעל	1	15

לאזע.

	פל.	קר.
1839-ער ראטהשילד-לאזע גאנצע	317	—
" פינפטעל	315	—
1854-ער 4 פערצענטיגע שטאאטס-לאזע	109	—
1860-ער " גאנצע	115	90
" פינפטעל	125	75
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	141	50
" 50 "	141	—
כאמא רעגולירונגס-לאזע	26	—
שיפפאהרטס-לאזע	20	33
קרעדיט-לאזע	161	—
קלארי-לאזע צו 40 גולדען	29	25
דאנוי-דאמפפשיפפאהרטס-לאזע	95	—
אינסברוקער לאזע	20	75
קעגלעוויטש צו 10 גולדען	15	50
קראקויער " 20	15	—
אפנער " 40	29	—
פאלפפי " 40	28	50
רודאלפס-לאזע " 10	15	50
סאלם-לאזע " 40	44	—

לאזע.

	פל.	קר.
זאלצבורגער לאזע צו 20 גולדען	17	—
סט. גענאיס " 40	36	—
ווינדישגרעץ " 20	22	25
עסטערהאזי " 100	117	75
" 50	62	—
וואלדשטיין " 20	23	25
קייגלעוויטש " 20	28	20
אונגארישע פרעמיענלאזע צו 100 גולד.	80	25
" צו 50 גולדען	80	—
וויענער לאזע	90	80

ווערטה-פאפיערע

	פל.	קר.
אונגארישע גאלד-רענטע	84	55
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	80	—
טעמעשוואר-באנאטער	75	50
זיעבענבירגישע	74	—
גאליציש	84	75
בוקאווינער	79	50
אונגארישע אייזענבאהנאנלעהען	100	25
ווייגצעהענטס-אבלעזונגס-אבליגאציאנען	81	75
פפאנדבריעפע דער אונגארישען בארדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פערצענט	95	25
דער אונגארישען היפאטעקען באנק צו 5 איינהאלב פערצענט	84	—
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אינסטיטוטס צו 5 אונד איינהאלב פער-צענט	—	—
" צו 6 פערצענט	—	—
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	96	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1879. Druck v. M. Burian, Marokkanerhaus.

וואורדע, איזט ניכט מעהר בעקאננט. איין יונגער קאזאק, דער אויף דעם אזיאטישען קריעגס-שיאפלאטצע געגען דיא טירקען מיטגעקעמפפט, בראכטע פאן דארט איין שטיק טיך נאך הויזע. דיעזעס שענקטע ער זיינער בראוט, איינעם בויערן-מעדכען אים אלטער פאן 19 יאהרען, דאמיט זיא זיך דאראויס איין קלייד אנפערטיגע. קוים האט דיא בראוט דאס נייע קלייד צוויא טאגע געטראגען, אלס זיא אן דער כאלערא ערקראנקטע אונד שטארב. אינערהאלב דער נעכסטען פיער טאגע שטארבען אויך נאך דער פאטער, דיא מוטטער אונד פיער געשוויסטער דער בראוט עבענפאללס אן דער כאלערא. זייט דיעזעם פאללע האט דיא קראנקהייט אים רעגיערונגס-בעצירקע אסטראכאן איינע אימטער גרעססערע אויסברייטונג געוואננען. דיא גרענצאבשפערדונגען העלפען וועניג, דא דיא פערצווייפעלטען מענשען שאן וועגע פינדען, אום איהרע היימאטה אים געהיימען צו פערלאססען. זא ווירד דיא קראנקהייט אין אימטער ווייטערע געגענדען פערפפלאנצט. דאס גראסטע אונגליק היעביא איזט, דאס דיא ארצטע זיך ווייגערן, אין יענע געגענדען צו רייזען אוים פורכט פאר אנשטעקונג. מאן מוס זיך דאהער דאמיט בעגניגען, ארמע קראנקען-וועכטער הינצושיקען, וועלכע פיר האהען לאהן זיך דיעזער האכסט געפעהרליכען אויפגאבע עהער אונטערציעהען. אללײן אויך פאן דיעזען קעהרט זעלטען יעמאנד לעבענדיג אין דיא היימאטה צוריק, דא זיא פאסט אללע פאן דער כאלערא הינגעראפפט ווערדען. — דאס האט רוסלאנד זיינעם קריעגע געגען דיא טירקיא צו פערדאנקען! ניכט גענוג דיא הונדערט-טויזענדע פאן סאלדאטען, וועלכע אויף דעם שלאכטפעלדע געפאללען זינד, ווירד דיא בעפאלקערונג אויך נאך פאן דער כאלערא הינגעראפפט, דיא עבען פאם אזיאטישען קריעגס-שיאפלאטצע נאך רוסלאנד פערשלעפפט וואורדע. דאס זינד דיא פאלגען דער פערברעכערישען עראבערונגס-לוסט דער רוסישען רעגיערונג!

* (דער קאך פאססאמענטע), דער בעקאננטליך דען איטאליענישען קאניג מיט איינעם קיכען-מעססער איבערפאללען אונד דען מיניסטער קאיראלי שטארק פערוואונדעט האט, בעפינדעט זיך נאך אימטער אין האפט, דא דאס געריכט מיט דער אונטערזוכונג ביזהער ניכט פערטיג געוואָרדען. דיעזער טאגע פראגטע איהן זיין פערטהיידיגער, וואס ער דענן איבער דען אויסגאנג זיינעם פראצעססעס דענקע? פאססאמענטע ערווידערטע היערויף גאנץ רוהיג: „איך דענקע בלאס דאריבער נאך, וויא עס דענן קאממט, דאס איך נאך אימטער ניכט היגעריכטעט וואורדע. ווערע איך ריכטער, דא ווירדע איך דיא זאכע ראשער צו ענדע געפיהרט האבען!" — נון, עס איזט געוויס שאן, דאס דיא ריכטער אין איטאליען זעלבסט איינעם זאלך' שווערען פערברעכער גענאיבער מיט איהרעם אורטהיילע זיך ניכט איבעראיילען מאגען!

* (דאס „מייל-קארב-געזעטץ.") דאס „זאציאליסטען-געזעטץ" האט בעקאננטליך אין דייטשלאנד שאן רעכט טרויריגע פאלגען געהאבט. הונדערטע פאן פאמיליען וואורדען אויס בערלין אויסגעוויעזען, אללע צייטונגען אונד ביכער, וועלכע פרייהייטליכע געדאנקען ענטהיעלטען, וואורדען אונטערדריקט. מיט איינעם ווארטע: דיא גאנצע בעפאלקערונג דייטשלאנדס שמאכטעט אונטער דער ראהען ווילקיר דער פאליציא-מאכט, וועלכע יעדען אלס „זאציאליסטען" בעשטראפען אונד אויסווייזען קאנן. אונטער זאלכען אומשטענדען קאנטע זיך דיא דייטשע רעגיערונג, מיט דעם פירסטען ביסמארק אן דער שפיטצע, פאר יעדער אייסערונג פאן זייטע דעם פאלקעס אדער דער צייטונגען זיכער האלטען. אללײן נאך אימטער וואר זיא יא פאר דען אנגריפפען אים פארלאמענטע ניכט געשיטצט. איין דעפוטירטער איזט יא אינפערלעטצליך אונד קאנן פיר זיינע אייסערונג אים רייכסטאגע ניכט צור פעראנטוואָרטונג געצאָגען ווערדען. פירסט ביסמארק, וועלכער דורך דאס „זאציאליסטען-געזעטץ" דאס פאלק אונד דיא צייטונגען צום שווייגען געבראכט, האטטע נון דען מוטה, אויך איין געזעטץ איינצובריגנען, וועלכעס דיא רעדע-פרייהייט דער דעפוטירטען אים פארלאמענטע בעשרענקען זאלל. דיעזעס געזעטץ ענטהאלט נאמענטליך פאלגענדע פונקטע: 1) דער רייכסטאג האט דאס רעכט, איבער איינען דעפוטירטען פיר איינע אונגעביהרליכע אייסערונג איינע שטראפע צו פערהענגען; — 2) איין דעפוטירטער, וועלכער אים פארלאמענטע איינע אונגעביהרליכע אייסערונג זיך ערלייבט, קאנן דאצו פערארטהיילט ווערדען, אין אפפענטליכער זיטצונג „אים פערצייהונג" צו ביטטען; ער קאנן אויך פיר איינע בעשטיממטע צייט אויס דעם פארלאמענטע געשלאססען ווערדען; ער קאנן פערנער פיר אימטער אלס אונפעהיג ערקלערט ווערדען, אלס דעפוטירטער צו ווירקען; ער קאנן ענדליך דעם אָרדענטליכען געריכטע צור בעשטראפונג אויסגעליעפערט ווערדען. — דורך דיעזעס געזעטץ ווירדע מאן דען דעפוטירטען דיא רעדע-פרייהייט ניכט בלאס בעשרענקען, זאנדערן פאקטליך רויבען. ווער זאללטע עס דענן וואגען, דיא רעכטע דעם פאלקעס צו פערטהיידיגען אונד דער רעגיערונג מיט מוטה ענטגעגענצוטרעטען, ווענן מאן פיר יעדע אונגעביהרליכע אייסערונג הארטע שטראפען צו בעפירכטען האט! אין דייטשלאנד ווירד דיעזעס נייע געזעטץ ניכט אנדערס אלס „מייל-קארב-געזעטץ" גענאננט, וויל יא היעדורך דען דעפוטירטען איין „מייל-קארב" אויפגעזעטצט ווירד, דאמיט זיא ניכט פרייא שפרעכען קאננען. איין לאנדאנער בלאטט אייסערט זיך איבער דיעזעס געזעטץ וויא פאלגט: „עס איזט איינע לעכערליכקייט, ווענן מאן הייטע אין דייטשלאנד נאך אימטער פאן „פרייהייט" שפריכט. אין דייטשלאנד גיבטס הייטע מעהר קיינע פרייהייט, זאנדערן בלאס „דריקענדע קנעכטשאפט". דאס דייטשע פארלאמענט איזט פאן ביסמארק צו איינער ביער-שטובע הערונטערגעווירדיגט, וואו דיא פאליציא יעדען אויגענבליק איינדרינגען דארף, אום דיא לערמענדען טרינקער אויסצושפערען. דאס איזט געוויס דיא גראסטע שמאך אונזערעס יאהרהונדערטס." — דאס לאנדאנער בלאטט האט געוויס פאללקאממען רעכט. אללײן ביסמארק ווירד זיינע זאכע טראטצדעם דורכזעטצען. ווירד דאס פארלאמענט זיך ווייגערן, דיעזעס געזעטץ אנצונעהמען, זא אונטערליעגט עס קיינעם צווייפעל, דאס ביסמארק דאסזעלבע אהנע ווייטערעס אויסאיינאנדער-יאגען ווירד. — וואהרליך! דאס דייטשע פאלק האט פיעלע אפפער געבראכט אים קריעגע געגען פראנקרייך. ליידער האט עס אבער דורך זיינע גלענצענדען זיעגע ניכטס געוואָננען, זאנדערן נאך איינגעביסט, דא עס יעטצט מעהר אונטערדריקט ווירד אלס יע. דא זיעהט מאן, דאס „זיעגע" אונד „ניעדערלאגע" נור פיר דיא העררשער איינע בעדייטונג האבען, ניכט אבער פירס פאלק. פראנקרייך האט יא פירכטערליכע ניעדערלאגען ערליטטען, וועהרענד דייטשלאנד דיא גלענצענדסטען זיעגע ערונגען האט! אונד וואס איזט דאס ערגעבנים פאן אלל דעם? דאס פראנצאזישע פאלק האט עבען אין פאלגע דיעזער ניעדערלאגען זיינע רעפובליקאנישע פרייהייט געוואָננען, וועהרענד דאס פאלק דייטשלאנד פאן זיינען זיעגען ניכטס אנדערעס אייפצוויזען האט, אלס זיינע אונטערדריקונג אונד קנעכטונג!

* (איין גרובען-אונגליק אין שעמניטץ.) אין דעם בערג-ווערקע שעמניטץ האט זיך דיעזער טאגע איין גרובען-אונגליק ערייגנעט, וויא עס זייט דעם טויזענדיעהריגען בעשטאנדע דיעזעס בערג-ווערקעס נאך ניע פארגעקאממען. אין איינעם שאכטע האטטען נעמליך דרייא צימטערלייטע איינע שטיטצ-באלקען אויפצושטעללען. זיא מערקטען יעדאך איינע רויב-וואלקע, דיא אויס דער טיעפע דעם שאכטעס עמפאר-שטיעג. איין בעאמטער מיט 10 ארבייטערן שטיעג אין דיא טיעפע הינאב, אום דיא אנגלע-

---

קאלטעם מאנע: „אלזא נאטש מיט איהנען, אויף וויעדערזעהען איבער איין יאהר!" (דאס וואר זיין אבשיעד.)

דיא ביידען שטאנדען וויא פערשטיינערט דא. זיא וואוסטען זיך ניכט, דאס שטאלצע בענעהמען פאן ר' יעקב צו דייטען; אבער וויר וואללען דיא אורזאכע היעפאן דעם לעזער זאגען: ר' יעקב אהנטע, דאס אלעקסי זיין נעפפע איזט, אונד וואללטע איהם נעראדע דעסהאלב זיינע טאכטער געבען, דאמיט זיך דיעזער פאן יענעם צייגען, דען ער זא זעהר פירכטעטע, צו איינעם פראצעססע ניכט פערלייטען לאססע; אבער יעטצט ערהיעלט ער איינען בריעף פאן מארקום, אין וועלכעם איהם דיעזער אנצייגט, דאס זיך יענער צייגע אלס דיעב אונד רייבער הערויסשטעללט, אונד דאס איהם איין פיר אללעמאל דער אפפעטיט פערגאנגען, יע אלס צייגע אויפצוטרעטען. אין דיעזעם בריעפע פאן מארקום שטאנד אונטער אנדערעם אויך פאלגענדער זאטץ: „פאן דיעזעם צייגען האסט דוא אלזא ניכטס מעהר צו פירכטען." דא אבער מארקום זיינעם שוואגער דיעזע פריידיגע נאכריכט ניכט זאגטע, זא פינגטע ער צו דערזעלבען נאך פאלגענדע ווארטע הינצו: „איבריגענס געשטעהע איך, דאס איך טראטצדעם זיינע צייגענשאפט פיר וואהר האלטע. איך בין איין מענשען-קעננער אונד וויים, דאס דיעזער בעטרינער דיעס איינע מאל ניכט ליגט." — ר' יעקב נאהם אבער דיעזע לעטצטען ווארטע ניכט ערנסט, דא ער דיא „סעקאנטע נאטור" זיינעם שוואגערס קאננטע. — ר' יעקב שריעב איהם דאהער איינען דאנק-בריעף, אין וועלכעם ער אויך זיינע פריידע איבער דיא פאן איהם געהאָרטע נאכריכט אויסדריקטע, דאס אראלף טאדט זייא אונד דאס אלעקסי פאן דיעזעם בעטרינערישען צייגען קיינע אהנונג האבע.

„איך פאהרע יעטצט יעדענפאללס וויעדער (זא שריעב ר' יעקב.) ענטוועדער, אדער! ענטוועדער קאממט יענער בעטריגערישע צייגע נאכמאלס צום פארשיינע, אונד צייגט זיך אירגענד איין אנהאלטס-פונקט צור בעגרינדונג דיעזעס פראצעססעס געגען מיך, דאנן פערהייראטע איך מיינע טאכטער מיט אלעקסי — אונד דיא געשיכטע איזט אבגעמאכט! — אדער איך איבערצייגע מיך וועהרענד דיעזעס יאהרעס, דאס ניכטס דא איזט, וואראויס מאן געגען מיך איינען רעכטס-שטרייט פיהרען קאננטע, דאנן מוס עבען מיינע טאכטער דיעזען אלעקסי לויפען לאססען אונד איינע בעססערע „פארטיע" מאכען. יעדענפאללס פרייע איך מיך איבער דיא נאכריכט, דאס אראלף טאדט איזט."

דיעזע נאכריכט פאם טאדע אראלפ'ס וואר אויך פיר מארקום ניכט גלייכגילטיג, דענן דיעזער שפיטצבובע האטטע בערייטס צו אהנען אנגעפאנגען, דאס יענער שאנצער קיין אנדערער אלס אראלף זייא; אבער דיעזע נאכריכט צערשטרייטע זיינע בעדענקליכקייטען אונד ער וואר פראה, דאס דיעזער שאנצער פיר איהן איינע גאנץ פרעמדע פערזאן בלייבט. — — —

וועהרענד נון אראלף פיר טאדט געהאלטען וואורדע, שפאצירטע דיעזער אין וויען הערום, אום עטוואס איבער זיינען פערלאָרענען ברודער צו ערפאהרען. איינעם שאנען מאָרגענס בעגאב ער זיך אויף דען איזראעליטישען פרידהאף, אום דא דאס גראב זיינער מוטטער אויפצוזוכען אונד אויף דעמזעלבען צו בעטען. ער וואללטע ניכט פיעל אויפזעהען מאכען, דא מאן זאנסט ערפאהרען ווירדע, ווער ער אייגענטליך זייא, ער בעגאב זיך דאהער אין דער שטילע צום פרידהאפס-אינשפעקטאר, אין דעססען בוך דיא נאמען אונד דאס גראב דער פערשטארבענען פערצייכנעט שטעהען, אונד פראגטע, וואו דענן דאס גראב פאן „רחל (רעגינא) ראָטשענבורג" זייא. (דענן דא מאן זיינער מוטטער דיא עהרע שטרייטיג מאכטע, זא נאננטע מאן זיא אימטער נאך איהרעם פאמיליען-נאמען ראטשענבורג.)

דער אינשפעקטאר זוכטע דאס גאנצע בוך דורך, ליעס זיך דאס יאהר אונד דען טאג דעם טאדעס-פאללעס אנגעבען, פאנד אבער נירגענדס דען געזוכטען נאמען. „זיא איזט פיעללייכט אלס ארמע אים שפיטאלע פלאטצליך געשטארבען (זאגטע דער אינשפעקטאר), אהנע דאס מאן איהרען נאמען געקאננט העטטע!"

אראלף בליעב נאכדענקענד שטעהען. אלזא זאגאר דאס גראב זיינער מוטטער ווערע פיר איהן פערשוואונדען! — דאס וואר פיר איהן איין שרעקליכער געדאנקע, עס וואר איהם, אלס אב ער אוים איינעם שטיינע ענטשטאנדען אונד ניכט מעהר פערוואנדטשאפטליכעס אויף דער וועלט פיר איהן ווערע. —

אראלף ערקונדיגטע זיך אום דיא „אלטע טאנטע" זיינער מוטטער, אבער אויך איבער דיעזע וואוסטע איהם ניעמאנד אויסקונפט צו ערטהיילען. זיינעם אנקעל ר' יעקב וואללטע ער דורכאוים ניכט פאר דיא אויגען טרעטען; ער פירכטעטע, דאס דער אנבליק זיינעם אנקעלס אין איהם וויעדער דען פריהערן האסס אונד דיא ליידענשאפט אויפפרישען קאננטע. — אראלף פאססטע ענדליך דען ענטשלוס, נאך איינען נאכפארשונגס-פערזוך וועגען זיינעם ברודערס אלעקסי צו מאכען — אונד דאנן נאך פאריז צוריקצוקעהרען! —

(פארטזעטצונג פאלגט.)

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (איינע טויפֿע הינטערטריעבען דורך איינען גייסטליכען.) עס מאג פֿיעללייכט דאס ערסטע מאל זיין, דאס עבען איין גייסטליכער דיא טויפֿע איינעם יידישען קינדעס פֿערהינדערט האט. אים אָסטראָוואָ (פּראָווינץ פּאָזען) ווירד נעמליך פֿאָלגענדעס בעריכטעט: איין נייןיעהריגעס יידישעס מעדכען, ראָזא האאז, טאָכטער וואָהלהאבענדער יידישער עלטערן אים קאליש, לעבטע געוואָהנליך אין געזעללשאַפֿט איינעם דאָרטיגען קאטהאָלישען מעדכענס פֿאָן ציעמליך גלייכעם אלטער. דיא עלטערן דעס קאטהאָלישען מעדכענס פֿאנדען אן דעם קליגען אונד אייפֿגעוויעקטען יודען-מעדכען בעזאָנדערעס וואָהלגעפֿאללען. זיא דריקטען אָפֿטערס איהר בעדויערן דאריבער אויס, דאס דיעזעס געשיידטע אונד ליעבענס-ווירדיגע קינד ניכט קאטהאָליש זייא. דיעזע לעבערליכקייט ווערע וואָהל פֿערציהליך. אלליין זיא גינגען נאָך ווייטער, אינדעם זיא דען בעשלוס פֿאסטען, דאס יידישע מעדכען, אָהנע פֿאָרוויסען זיינער עלטערן, טויפֿען צו לאססען. זיא בעאויפֿטראגטען דאהער איהרע דיענערין, דאס יידישע מעדכען איינפֿאך נאך קראקוי צו ענטפֿיהרען, אים דאסזעלבע דאָרט טויפֿען צו לאססען. דיא דיענערין נאהם דיא רייזע פֿאָן קאליש נאך קראקוי איבער אָסטראָוואָ. היער אנגעלאנגט, בעזוכטע זיא דעם מאָרגענס אים פֿעראיינע מיט דעם ענטפֿיהרטען מעדכען דיא קאטהאָלישע קירכע.— דאס יידישע קינד שטיינטע אלל דיעזע איינריכטונגען אין דער קאטהאָלישען קירכע, דיא עס יא ניע געזעהען, מיט גראָסער נייגיערדע אן. אם מייסטען ריכטעטע דאס קינד זיין אויגע אויף דען גייסטליכען מיט זיינע"ן אייפֿפֿעלליגען קליידונג. דעם הויפט-גייסטליכען אין אָסטראָוואָ, פּרינץ עדמונד ראדציווילל, פֿיעל דאס פֿרעמדע מעדכען מיט דען נייגיעריגען בליקען אויף. פֿאָר שלוס דער קירכע גינג ער אויף דאס קינד צו, אום זיך איבער דאסזעלבע צו ערקונדיגען. דיא ענטפֿיהרערין, וועלכע אין דער האָפֿנונג וואר, פֿאָן דיעזעם קאטהאָלישען גייסטליכען אין איהרעם פֿאָרהאבען אונטערשטיטצט צו ווערדען, ערצעהלטע דעמזעלבען גאנץ אָפֿפֿען, דאסס דאס מעדכען דיא טאָכטער יידישער עלטערן אים קאליש זייא, וועלכעם זיא אבער צו דעם צוועקע ענטפֿיהרט האט, אים דאסזעלבע אָהנע פֿאָרוויסען דער עלטערן אין קראקוי טויפֿען צו לאססען. דער מענשענפֿריינדליכע גייסטליכע נאהם זאָגלייך דאס קינד דער ענטפֿיהרערין וועג, איבערגאב עס זיינעם קאפלאן, דער מיט דעמזעלבען אונגעזיימט דיא רייזע נאך קאליש אנטראט, אים דאס ענטפֿיהרטע מעדכען דען עלטערן צוריקצוגעבען. — מאַן קאַנן זיך דיא פֿריידע איבעראשונג דער עלטערן דענקען, וועלכע איהר בערייטס פֿערלאָרען געגלויבטעס קינד אויף זאָ וואונדערבארע ווייזע, נעמליך דורך הילפֿע איינעס קאטהאָלישען גייסטליכען, וויעדער ערהאלטען האבען. געגען דיא פֿערפֿיהרער דעס קינדעס וואורדע איינע שטרענגע אונטערזוכונג איינגעלייטעט.

* (דאס וואָרט "יודע" אלס בעליידיגונג.) וויעדערהאָלט האבען בערייטס עהרען-בעליידיגונגס-קלאגען דעס־יענען שטאטטגעפֿונדען, וויל מאַן יעמאנדעם דאס וואָרט "יודע" צוגערופֿען האט. — פֿאָר קורצעם בראכטען דיא צייטונגען דיא מיטטהיילונג, דאס היער איינע פֿיש-הענדלערין אבגעשטראָפֿט וואורדע, וויל זיא איינעם יידישען קויפֿמאננע, דעם איהרע פֿישע פֿיר דען "שבת" ניכט גענוג שאָן וואַרען, דיא וואָרטע "פֿאטשעטער יודע!" צוריעף. אוים ברעסלוי (שלעזיען) ווירד יעטצט איבער פֿאָלגענדען פֿאלל בעריכטעט: איין יידישער קויפֿמאנן ריכטעטע אן איינען רעפֿערענטען דעם אפּפּעללאציאָנס-געריכטסהאָפֿעס אין איינעם קאפֿפֿע-הויזע דיא פֿראגע: "איזט דיעזער שטוהל לעער?" דער שטאָלצע געריכטס - רעפֿערענט וואר ערצירנט, דאס איין יידישער קויפֿמאנן עס וואגטע, אן איהן איינע פֿראגע צו ריכטען. ער אנטוואָרטעטע דאהער איניווילליג: "יא, דער שטוהל איזט לעער, זעלבסט פֿיר איינען יודען!" — דער יידישע קויפֿמאנן ערשטאטטעטע איבער דיעזעס גראָבע בענעהמען דיא אנצייגע ביים פּרעזידענטען דעס אפּפּעללאציאָנס-געריכטסהאָפֿעס. נאך וועניגען מאגען ערהיעלט דער קויפֿמאנן פֿאָם פּרעזידענטען איינע צושריפֿט, אין דער עס אונטער אנדערם היעסט: "איהר וואָהלגעבאָרען מאָגען זיך בערוהיגען! דער רעפֿערענט האט פֿיר זיין אונגעביהרליכעס בענעהמען איינע וואָהלפֿערדיענטע ריגע (איינפּיטצער) ערהאלטען!" — (עס איזט גוט, דאס ניכט יעדער איינען יודען אונגעשטראָפֿט בעליידיגען דאַרף!)

* (איין יידישער אָרגעל-טעמפּעל אין קאָנסטאנטינאָפּעל.) דיא רעפֿאָרם האט בערייטס אויך אין דער טירקישען הויפּטשטאדט אונטער דען יודען שטרייטיגקייטען הערפֿאָרגערופֿען. דיא טירקישען יודען זעלבסט זינד נעמליך שטרענג אָרטהאָראָקס; אלליין דיא יודען, דיא אים דען פֿערשיעדענען אייראָפּעאישען שטאאטען זיך דאָרט ניעדערלאססען, קאָנגען אויך אים אָריענטע פֿאָן איהרער רעפֿאָרם-זוכט ניכט לאססען. זאָ ווירד דעם "פּעסטער ללאָיד" אוים קאָנסטאנטינאָפּעל פֿאָלגענדעס בעריכטעט: פֿאָר קורצעם האבען דיא יודען אויס עסטערייך-אונגארן אונד אוים דייטשלאנד, דיא היער רעכט צאהלרייך וואָהנען, איינען מאָדערנען טעמפּעל מיט אָרגעל אונד קאָהר זיך איינגעריכטעט. דיעזעס גאָטטעסהויז שטעהט ניכט אונטער אויפֿזיכט דעס "חכם באשי", זאָנדערן אונטער דעם שוטצע דער געזאנדטען עסטערייך-אונגארנס אונד דייטשלאנדס. דיעזעם אומשטאנדע איזט עס צו פֿערדאנקען, דאס דיעזע אוים אויסלענדישען יודען בעשטעהענדע קולטוס-געמיינדע זיך אונגעהינדערט איינען רעפֿאָרם-טעמפּעל האט עררייכטען קאָננען. דער "חכם באשי" דורפֿטע זיך נעמליך אין איהרע אייטאָנאָמיע ניכט היניינמענגען, וועלכע איהר פֿאָן דען ערוועהנטען געזאנדטען ערטהיילט וואורדע. פֿאָר איינינען טאגען פֿאנד אין דיעזעם טעמפּעל איינע טרויאונג שטאטט צווישען איינעם העררן דר' מאָרגענשטערן אונד פֿריילין קלארפֿעלד, טאָכטער איינעם באנקהויז-אינהאבערס. וועהרענד דער טרויאונג שפּיעלטע דיא אָרגעל, וואס אונטער דען טירקישען יודען איינע זאָלך' אונגעהייערע ערביטטערונג הערפֿאָרריעף, דאס איין פֿאָרמליכער אויפֿלויף אונד איינע בעשטירמונג דעם טעמפּעלס צו בעפֿירכטען וואר. גליקליכערווייזע וואר מאַן אויף דיעזען אויפֿלויף געפֿאסט, וועסהאלב דער טעמפּעל נאָך רעכטצייטיג פֿאָן פּאָליציא-מענגערן בעזעטצט וואורדע. דער "חכם באשי" ליעס זעממטליכע טירקישע יודען צו איינער גענעראל-פֿערזאממלונג איינבערופֿען, מיט פֿיעלער רוהע אונד ווירדע ערזוכטע ער זיא, זיך וועגען דיעזער אונ־יידישען נייערונג ניכט צו געוואלט-שטרייכען הינרייסען צו לאססען. ער ערזוכטע פֿערנער, דיעזען יודען-רעפֿאָרמערן אונד איהרעם גאָטטעס-דיענסטע פֿערנע צו בלייבען, אללעס איבריגע יעדאָך דעם ליעבען גאָטט צו איבערלאססען, דער אם בעסטען וויס, דיעזע שעדליכען בעשטרעבונגען צו פֿערניכטען. — אללענפֿאללס ווירד נונמעהר אויך קאָנסטאנטינאָפּעל איינע קליינע "טרעננונג" האבען. מעהר פֿעהלטע דער טירקישען הויפּטשטאדט אויך אָהנעהין ניכט.

* (דיא אנשטעקענדע קראנקהייט אין אסטראכאן.) דיא בעריהמטעסטען אַרצטע פּעטערסבורגס האבען נאָך איינגעהענדער בעראטהונג אונד פּריפֿונג איהרע איבערצייגונג אויסגעשפּראָכען, דאס דיא אנשטעקענדע קראנקהייט אין אסטראכאן ניכטס אנדערעס איזט, אלס דיא ווירקליכע באָזאַרטיגע כאָלערא, דיא פֿאָן אזיען איינגעשלעפּפּט וואורדע. אויך דער אורשפּרונג דער קראנקהייט, אָדער בעססער דיא אַרט, וויא דיעזע קראנקהייט איינגעשלעפּפּט

פֿאָלליעטאָן.

דאס פֿערשוואונדענע טעסטאמענט.

(65.טע פֿאָרטזעטצונג.)

חיים וואר בייא יענער אנפֿראגע דעס ר' יעקב זעהר פֿערלעגען; אבער ער פֿאסטע זיך באלד אונד אנטוואָרטעטע: "איך גלויבע, געהאָרט צו האבען, דאס דער עלטעסטע דיעזער ברידען געשטאָרבען זייא."

""איזט עס ווירקליך וואהר? (רייעף ר' יעקב אין פֿריידיגער איבעראשונג) וואהרהאפֿטיג, דיעזען אדאָלף פֿירכטעטע איך זעהר. ער שטיעס איינסט זאָלכע דראָהונגען מיר געגענאיבער אויס, דאס זיא מיר יאהרע לאנג אין דען אָהרען זויזטען. — וויססען זיא (זאגטע ר' יעקב, אינדעם ער זיך צום לאכען געצוואונגען), דאס זיך יעטצט אין וויען איין בעטריגער הערומטרייבט, דער זיך אלס ציינע יענער טרויאונג אויסגיבט אונד מיר פֿאָן נייעם מיט איינעם פּראָצעססע צו גינסטען איינעם דיעזער ברידער דראָהט. האבען זיא ניע עטוואס פֿאָן דיעזעם בעטריגער געהאָרט?""

ביא דיעזען וואָרטען זאה ר' יעקב דעם חיים פֿעסט אינס געזיכט, אום עטוואס אין דעססען אויגען צו לעזען; דענן ר' יעקב פֿירכטעטע זעהר, דאס יענער ציינע ביים געריכטע דאָך גלויבען פֿינדען ווירדע.

"בייא מיינעם עהרען-וואָרטע בעטהייערע איך איהנען (ערווידערטע חיים), דאס איך פֿאָן קיינעם דעראַרטיגען ציינען געהאָרט האבע."

""האָרען זיא, (זאגטע ר' יעקב אימטער פֿריידיגער אונד פֿריינדליכער) איך מוס איהנען געשטעהען, זאָ לאנגע איך דען עלטעסטען דיעזער ברידער אם לעבען וועהנטע אונד זאָלאנגע נאָך בעטריגער אויף דער וועלט עקסיסטירען, דיא זיך אלס ציינגען קויפֿען לאססען, וואר איך מיינעס לעבענס אונד מיינעס פֿערמאָגענס ניכט זיכער. אבער וועגן דער עלטעסטע טאָדט איזט, זאָ האבע איך ניכטס צו פֿירכטען, דער יינגערע ברודער ווירד קיין זאָלכער באָזעוויכט זיין; דיעזען פֿירכטע איך ניכט!""

וועהרענד דיעזעס געשפּרעכעס וואר אלעקסי איינגעטרעטען, ר' יעקב זאה דיעזעם וויעדער פֿעסט אינס געזיכט, פֿיר ר' יעקב וואר נון וואָהל דיא מאָגליכקייט פֿאָרהאנדען, דאס דיעזער אלעקסי דער זאָהן זיינעס ברודערס זייא, אבער ער דאכטע, וועגן דיעזער אלעקסי זיין שוויעגערזאָהן ווירד, זאָ ווירד זיך דיעזער ניכט פֿערלייטען לאססען, איינען פּראָצעס געגען זיינען שוויעגער-פֿאטער אנצושטרענגען — וועגן נור דער אדאָלף ווירקליך טאָדט וועהרע.

אבער אלעקסי ערציטטערטע, אלס ער דאס אונפֿריינדליכע געזיכט זיינעס אָנקעלס אונד צוקינפֿטיגען שוויעגער-פֿאטערס ערבליקטע. ער ערינגערטע זיך אן יענען אונגליקס-טאג, אן וועלכעם ר' יעקב זיינע עלטערן אין לעמבערג בעזוכט אונד זיין פֿאטער דאס לעבען פֿערלאָרען האט.

אינצווישען ערהיעלט ר' יעקב פֿאָם בריעפֿ-טרעגער איינען בריעף אויס וויען, וועלכען ער האסטיג ענטזיעגעלטע. דער בריעף מוס פֿיר איהן זעהר וויכטיג געוועזען זיין, דענן ער גינג צור זייטע, אום דען בריעף אונגעשטאָרט לעזען צו קאָנען.

מיר נרוזט עס פֿאָר דיעזעם שיין-הייליגען מאננע (זאגטע אלעקסי זיינעם פּפֿלעגע-פֿאטער חיים) ווערע איך ניכט אינזיינע טאָכטער זאָ זעהר פֿערליעבט, זאָ ווירדע איך ליעבער . . ."

""שטילל, נור ניכט זאָ זעהר איבעראיילען! איך גלויבע, ער אהנט עס, דאס דוא זיין נעפֿפֿע ביזט.""

"אונד דאס איזט פֿיעלליכט דיא אורזאכע דעס אויפֿשובעס?"

"ניין, אים געגענטהייל, איך בין געניינט צו גלויבען, דאס ער פֿריינדליך געגען דיך געזיננט איזט, וועסהאלב ער אויך אין אייערע פֿערלאָבונג וויללינגטע. ער האט פֿיעלליכט געוויססענס-ביססע אונד וויל אן דיר דאס גוט מאכען, וואס ער געזינדיגט. ער פֿערלאנגט פֿיעלליכט דאהער דען אויפֿשוב איינעס יאהרעס, אום זיך אינצווישען דיא איבערצייגונג פֿערשאַפֿפֿען צו קאָננען, דאס דיין ברודער, דען ער פֿירכטעט, ווירקליך טאָדט איזט."

""וואס זאגען זיא? טאָדט? אדאָלף וועהרע ווירקליך טאָדט?""

"איך גלויבע, יא! (זאגטע חיים) דאנקען וויר דעם ליעבען גאָטט, דאס עס זאָ ווייט געקאָממען איזט, דאס ער איינעם נאטירליכען טאָדעס געשטאָרבען, דאס וויר ניכט האָרטען, דאס ער אם גאלגען זיין לעבען ענדעטע, דאס ווערע פֿיר דיך איינע אונאויסלאָשליכע שמאך אונד שאנדע. בעדענקע, וואס אויס דיר געוואָרדען וועהרע, וועגן דוא מיט איהם געבליעבען וועהרעסט! — דוא העטטעסט איינע לויפֿבאהן דעס ליידענס, דעס פֿערברעכענס אונד וועהרעסט עבענפֿאללס ענטוועדער אין דען טיעפֿען קערקער אָדער אויף דען האָהען גאלגען געקאָממען."

נון קאם ר' יעקב צוריק, ער וואר איבערמיטהיג אונד שטאָלץ — אונד זאגטע דעם חיים אונד אלעקסי אין